

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΦΥΣΗ 2000 ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ (Νοέμβριος 2007)

Συγγραφέας: ΣΠΥΡΟΣ ΝΤΑΦΗΣ

Η μακροπρόθεσμη διατήρηση σημαντικών στοιχείων της βιοποικιλότητας, όπως οι τύποι οικοτόπων και τα είδη φυτών και ζώων, δεν μπορεί να επιτευχθεί με την προστασία μεμονωμένων φυσικών θυλάκων, όση και αν είναι η ατομική τους αξία. Στο παρελθόν, οι περιοχές προστασίας της φύσης δημιουργούνταν η κάθε μία χωριστά και υφίσταντο διαχείριση μεμονωμένα, ως «νησιά». Η πείρα, ωστόσο, οδήγησε στην αλλαγή αυτής της αντίληψης. Σήμερα, σχεδιάζονται και χωροθετούνται ως τμήματα ευρύτερων περιφερειακών, εθνικών και διεθνών συστημάτων και αναπτύσσονται ως «δίκτυα».

Σε αυτό το πνεύμα, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε το ευρωπαϊκό οικολογικό Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000. Η δημιουργία του συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο της κοινοτικής πολιτικής για τη διατήρηση της φύσης. Επιπλέον, το Δίκτυο διαδραματίζει καίριο ρόλο στην προστασία της βιοποικιλότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τον στόχο για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως το 2010.

Η θέσπιση αποτελεσματικών μέτρων διατήρησης και διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου αποτελεί τεράστιο εγχείρημα, το οποίο απαιτεί τη συμμετοχή εθνικών και τοπικών φορέων. Το Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 στην Ελλάδα περιλαμβάνει 359 περιοχές. Η σημασία κάθε περιοχής εξαρτάται από τον αριθμό και την κατάσταση των τύπων οικοτόπων και ειδών που φιλοξενεί, καθώς και από τη γεωγραφική της θέση σε σχέση με την κατανομή τους. Για ορισμένα από τα είδη και τύπους οικοτόπων που απαντούν στις περιοχές του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000, η Ελλάδα, λόγω ενδημικότητας ή περιορισμένης εξάπλωσης, έχει ιδιαίτερα μεγάλη ευθύνη για τη διατήρησή τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στην οικολογική συνοχή του Δικτύου συμβάλλει η προστασία περιοχών απαραίτητων για τη μετανάστευση, τη διασπορά και τη γενετική ανταλλαγή αγρίων ειδών.

Κατά τις πρόσφατες πυρκαγιές επλήγησαν περιοχές του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000. Μεγάλο πλήγμα δέχθηκε η περιοχή της Ζαχάρως («Θίνες και παραλιακό δάσος

Ζαχάρως, λίμνη Καϊάφα, Στροφυλιά, Κακόβατος»). Η περιοχή αυτή μαζί με τη γειτονική της περιοχή «Θίνες Κυπαρισσίας (Νεοχώρι-Κυπαρισσία)», καθώς και τη θαλάσσια περιοχή του κόλπου Κυπαρισσίας, οι οποίες περιλαμβάνονται στο Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000, συνθέτουν ένα σημαντικό οικοσύστημα, αποτελούμενο από παράκτια δάση, θίνες, λίμνη, εκτεταμένα λιβάδια με ποσειδωνίες και άλλα σημαντικά στοιχεία. Στις αμμώδεις παραλίες της περιοχής ωτοκεί η θαλάσσια χελώνα καρέτα καρέτα. Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη του ΥΠΕΧΩΔΕ και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ηλείας χαρακτηρίζει τις θίνες της παραλιακής ζώνης, τη λίμνη Καϊάφα και το παραλιακό δάσος Ζαχάρως ως Περιοχές Προστασίας της Φύσης (σύμφωνα με τον Νόμο Πλαίσιο για το Περιβάλλον 1650/1986), χαρακτηρισμός που συνεπάγεται ότι το φυσικό περιβάλλον προστατεύεται από κάθε δραστηριότητα ή επέμβαση που είναι δυνατό να μεταβάλλει ή να αλλοιώσει τη φυσική κατάσταση, σύνθεση ή εξέλιξή του.

Σε ό,τι αφορά τις υπόλοιπες περιοχές της Πελοποννήσου, έχουν θιγεί ο Ταύγετος, ο Πάρνωνας, η περιοχή «Όρη Μπάρμπας και Κλωκός-Φαράγγι Σελινούντα», το οροπέδιο Φολόης, το φαράγγι του Βουραϊκού και η Ολυμπία. Βεβαίως, είναι πιθανόν, περιοχές του Δικτύου να έχουν επηρεασθεί από τις φωτιές στην Αιγιαλεία, στην Εύβοια, στο Μιτσικέλι, στον Γράμμο και αλλού. Οι περιοχές αυτές φιλοξενούν μοναδικά ή σπάνια στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, όπως το φυτό *Crepis crocifolia* (το οποίο θεωρείται είδος προτεραιότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο και, στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχε καταγραφεί μόνο στον Ταύγετο), το φυτό *Globularia stygia* (το οποίο, συνολικά στην Ευρώπη, είχε καταγραφεί μόνο σε 3 περιοχές της Πελοποννήσου) κ.λπ.

Οι επιπτώσεις των δασικών πυρκαγιών δεν αφορούν μόνο στις περιοχές που επλήγησαν. Επηρεάζουν συνολικά την κατάσταση των περιοχών του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000 στην Ελλάδα, ενώ είναι δυνατό να επιδρούν στη δυνατότητα διατήρησης της βιοποικιλότητας της χώρας, αλλά και της Ευρώπης, ιδίως στον βαθμό που οι πληγείσες περιοχές φιλοξενούν σημαντικά, μοναδικά και σπάνια στοιχεία. Η Ελλάδα υποχρεούται να διατηρεί τις περιοχές του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000, να τις παρακολουθεί συστηματικά και να ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την κατάστασή τους και για την αποτελεσματικότητα των μέτρων διατήρησης που λαμβάνει.

Μετά τις πυρκαγιές, είναι εύλογο να προτάσσονται μέτρα άμεσης αντιμετώπισης των συνεπειών και πρόληψης φυσικών καταστροφών. Σε αυτά

περιλαμβάνονται αντιπλημμυρικά και αντιδιαβρωτικά έργα, διοικητικές πράξεις -περιλαμβανομένων των κηρύξεων αναδασωτέων εκτάσεων, απαγορεύσεων βοσκής και θήρας- και αστυνόμευση. Επίσης, είναι ιδιαίτερα σκόπιμο να αποφεύγονται δράσεις υποβάθμισης των περιοχών αυτών, όπως επιτάσσει το άρθρο 6, παρ. 2 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, το οποίο, ειδικά για τις περιοχές του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000, ορίζει ότι θα πρέπει «να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί».

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «ΑΜΦΙΒΙΟΝ», τεύχος 69 (Μάιος-Ιούνιος 2007), σ. 2-3.